

Ima

Pálfı Ferencz egyházköri felügyelő gondnok felett.¹

Szent hatalmu Isten, a Jézus Krisztus által mennyei Atyánk! megtört kebellem és mélyen megrendült lélekkel állunk e gyászko-porsó mellett, hová a leverő csapás hire gyűjtött együvé, hogy igaz részvéttel osztozzunk a veszteség feletti keserü fájdalomban, mit e közszeretben és köztiszteletben részesült családra a halál angyala hozott, s hogy bizonyoságot vegyünk szent hatalmadról, melynek rop-pant ererével szabadon kormánykodol élöknek és holtaknak birodal-main. Oh, mert hatalmas vagy mindenek felett nagy Isten! Hatal-madat hirdeti minden teremtmény, hatalmad nagyságát nem foghat-ják bé az egeknek egei s valamint szeretetednek, úgy hatalmadnak is gyakran látjuk tanujeleit a nagy természetben éppen úgy, mint gyarló emberi életünk folyamán. Sokszor örömmre hívsz s abban ör-vendezve dicsőítjük, Atyánk, hatalmad nagyságát, sokszor lelkünk egész valójával csüggünk istenséged csodadolgain; de igen sokszor bánatra szólítasz, s nem látva bé szent céljaidat, zugolódásra fakad-nak ajkaink s fájdalmas panaszsra emeljük fel siró szavunkat!

Igen, mert bár tudjuk, Atyánk, hogy minden mulandó ezen a földön; tudjuk, hogy a halál, az enyészetnek e rettenthetetlen feje-delme ifjat és öreget, koldust és gazdagot egyaránt elrabol, de hogy az édes apa és szerető férj legmagasztosabb hivatásának teljesítésé-ben, családjá fentartásában, gyermekei nevelésében, kedves övéinek gyámolításában, a család jövő szerencsésjének megalapításában oly igazán lelkéhez forrott kötelességei mellől végképpen leszorittassék, s még életének javakorában a halál áldozatául essék: ezt érteni nem tudjuk, megmagyarázni képesek nem vagyunk!

Szent Isten, édes Atyánk! Ime egy ilyen talányt mutat fel előttünk ez a gyászravatal s egy ilyen szívet rázó, szomorú talány érthetlenségén kesergünk mindnyájan, kiket a részvét és ember-baráti szeretet e gyászos hajlékba vezérelt.

¹ 1897. június 17. Székely-Udvarhelyt.

Imádunk, oh mindenható Isten, ki e koporsó halottjában az életnek egy igaz munkában törekvő munkását, egy szent és nemes czél felé siető vándorát kegyelmesen segítetted s életutait a hit vezérfényével megvilágítottad és az élet küzdelmeinek munkaterén testi és lelki erővel felfegyverezted s munkakörében igazságszeretet, hűség és szorgalom által mindnyájunknak követésre méltó példányképül állítottad!

Imádunk téged, óh mindenható Isten, ki szolgálád életét, 51 évi pályafutásán, honfi-erényekkel gazdagítottad s a szent haza oltárán az igaz honszeretet lángoló tüzével áldozni segítetted.

Egyedül igaz Isten, a Jézus Krisztus által mennyei Atyánk! Eljöttünk, hogy e koporsó mellett, keresztény szívünk igaz részvételével adjuk meg az igaz tisztelet és rokoni s baráti szeretet utolsó adóját korán elhunyt keresztény társunknak, hűséges, igaz barátunknak, kit nemcsak egy szép család gondos fentartásával s a hazafiság oltárán való áldozatokkal, hanem eklézsiánk, iskoláink és egyik egyházkörünk feletti önködéssel, s kiválóan itteni kis unitárius gyülekezetünk fejlődésének ápolásával és gondozásával is megbíztál vala közöttünk. És ő buzgó lélekkel vette és teljesítette az apostol intését: *vigyázzatok a nyájra, melyben a szentlélek vigyázókká tett titeket!*

Oh gondviselő Isten, édes Atyánk! Te adod a derék hazafiakat a nemzeteknek, a jeles férfiakat az emberi társaságoknak, s viszont, te szólítod el őket! Neked adunk hálát, hogy életében a miénk volt e megdicsőült barátunk, kinek szívét igaz honszeretet lelkesítette; neked adunk hálát, hogy benne egy hivatalát odaadó szeretettel és bölcsességgel, tiszta hűséggel viselt férfiut birtunk, ki nemesen használt azon körnek, a melyben élt, jóakaratu tanácsával, szives indulatu segélyével; ki buzgón fáradozott, munkált, tett és áldozott a közügyekért, igen, az egyházért és a nevelés szent ügyeért, a ki mint gazda és családfő szorgalom és példás rendtartás által építette házáat, mint férj és apa, fáradozóan hűséggel s nemes önmegadással gondozta családját, nevelte gyermekeit s szerzett övének állandó és maradandó kincseket a tudományos nevelés által és mint szerető jó barát ölelő karokkal szorította kebelére, a kikkel rokonszenvezett; háza és szive egyiránt nyitva volt azok előtt, a kiket szeretett!

Örök Isten, mennyei Felség! Te hívod létele a balandót, te mutatsz előtte hosszabb vagy rövidebb pályatért s hinted be azt nyíló virágokkal vagy szuró tövisekkel. Te hozod létre az emberek között, a házassági szövetség által a férji és női, szülői és gyermeki boldogító viszonyt és összetartozást, melyek közül egyik vagy másik

felbomlásával megsebzed a szívet, hogy érezze a ránehezült csapás súlyát egész jelentőségében; felfakasztd a könyforrást, hogy zápor-ként omoljon az, a kérlelhetetlen halál által elszakított kedvesünk után!

Épen e koporsó mellett is eszünkbe jut oh Isten, édes Atyánk, a te végtelen kegyelmed, gondviselő nagy szereteted és égi hatalmad, melylyel most elvesztett kedves barátunkat családalapításra hívtad volt és hiv nejével boldogságra vezérléd házassági szövegségöket, gyermekekkel áldottad meg és mennyi reményt engedtel kelni szülői szívekben önmaguk és gyermekeik boldog jövődjö felöl, mig aztán sötét felhők borultak boldogságuk egére; nagy megpróbáltatásra hívtad szülői szíveket s hitöket, midön szép reményü gyermekeikre, a családi kert ékes virágaira egy zordon tavasz pusztulást hozott s azokból három legszöböt, a halál szelének csaknem egy fuvaltatára áldozatul kívánt!? Kárpótolta ugyan égi kegyelmed — Atyánk — e veszteségöket, de alig hegedtek be a szivsebek, alighogy vigasztalásra lelték te nálad a bánkodó szülök, elkövetkezett a legnagyobb csapás, mely végkép elsötétítette a szép család egén a napot; eljött a halál fuvalma s halálba döntötte a hű férjet, a forrón szeretö édes apát, s fájdalmas panaszra hívta az árva gyermekek körében özvegségre jutott hű nőt, ki most a próféta szavaival így sirja keserves bánatát: „Ne legyen nehéz nektek s jöjtek és lássátok meg, vagyon-e még olyan bánat, mint az én bánatom, mert az Ur egyik bánatomra más bánatot adott!”

Mint az aratásra készülö reménység vetése dus növekedéssel igér gazdag aratást, ugy épült e kedves család boldogsága is mindaddig, a mig a halál elrabolta a család vezérét s gyászos siralomra juttatta az eddig boldog örömekre jogosított családot! S ezt látva és érezve, ha sirunk s könnyezünk, ne tudd fel e gyarlóságunkat jó Atyánk! Ha panaszt és zúgolódást szólnak ajkaink, ne tiltsd el ezt tölünk, mert megszöktük, hogy szeressük jobbainkat, s azok elvesztése az igazság és becsület harczosainak kevesbülését jelenti, a mi ez alkalommal is méltó fájdalommal érinti szívéket!

Mindazonáltal nem zúgolódunk ellened s fájdalmunk közepett is eszünkbe jut a legszentebb hálatartozás, melylyel tenéked áldozunk azon kegyelmedért, hogy elhunyt kedvesünket életében az igaz tisztelet és emberbaráti szeretet ékes koronájával megkoronáztad, s ez által megengedted, hogy már életében élvezheté igazságszeretetének, haza, vallás és emberiség iránti nemes cselekedeteinek s hasznos munkálkodásának elismerését!

Fáj szívünknek, hogy nem bírhatta tovább az élet terheit, s nem folytathatta tovább nemes munkáit, de te szólottál Atyánk, s midőn megrongált egészségére gyógyírt keresett, te jobb hazát cselelni hivat el. Szent akaratod volt ez jó Atyánk, s mi megnyugszunk akaratodon gyermeki hittel! De ugyanekkor szent bizalommal imádkozunk hozzád, ki az özvegyek és árvák Istene vagy, hogy számláld meg a hű férj és forrón szerető édes apa koporsójára hullott fájó könnyeket, vigasztald égi kegyelmeddel a sokszorosan bánatra hívott jó nőt, a sok próbáltatással látogatott özvegyet s az árvaság bizonytalan sorsának kitett szerető gyermekeket, légy édes atyjok, gyámoluk; hiszen te mondtad: Hivj segítségül engemet a te nyomoruságod idején és én megsegítelek tégedet! Vigasztald meg hát mély bánatukban, légy segítőjük, légy erős várunk, hogy az élet zivatarai ellen védve legyenek!

Vigasztald meg a testvéri és rokoni szivek méltó fájdalmát s enyhítsd minden baráti szívnek keserű bánatát!

Végre pedig Atyánk, szent Istenünk, áldva kérünk, hogy dicsőült kedves halottunknak a sir csendes ölében adj örök békét, csendes nyugalmat, szent országod égi hajlékában boldog örömet, örök üdvösséget!

Szent fiad nevében kérünk. Ámen.

KISGYÖRGY SÁNDOR,
vargyasi pap.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek a közoktatás állapotáról szóló XXVI. jelentése.

Mindig örömmel olvassuk a miniszternek a közoktatás állapotáról szóló évi jelentéseit, mert e jelentések mindig és csaknem minden vonalon haladásról és fejlődéstől számolnak be. Jól esik látnunk és tudnunk, hogy az az ügy, melynek szolgálatára szenteltük életünket, a lehető legjobb irányban való fejlődés útján áll, miről olvasóink is az előző évek adataival való összehasonlítás által könnyen meggyőződhetnek.

A 337 nagy oldalra terjedő jelentés 8 szakaszra oszlik. I. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium. II. Az országos közoktatási tanács. III. A felsőbb tanintézetekről. IV. A középiskolákról. V. A népoktatás. VI. Emberbaráti tanintézetek. VII. Művészet. VIII. Múzeumok és műemlékek.

Ezúttal csak a III. és IV. szakasz főbb adatait soroljuk fel. Egyszersmind megemlítjük, hogy a miniszter az 1895. év végén az országos közoktatási tanácsot feloszlatta s 1896. eleje óta csak az ideiglenesen megbízott elnökség működik.

A budapesti tud.-egyetemen az 1895—96. isk. évben volt 187 tanár, a tanársegédek kivételével. A négy kar népessége volt 4407, 401-gyel több, mint az előző évben. Vallásra nézve legtöbb volt róm. kath. (1893), izraelita 1304, ev. ref. 513 tanuló. Unitárius csak 11. Az egyetemmel kapcsolatos tanárképző intézetnek volt 126 hallgatója. Ezek közül unitárius egy sem volt. 1895—96-ban kiadatott 55 oklevél. Az egyetem könyvtára 1895. év végén állott 215,363 kötetből, 35,256 apróbb nyomtatványból, 1604 darab és 439 köt. kéziratból. Száz évvel ezelőtt, 1795-ben a könyvtár állománya csak 20,000 kötetből állott. 1795-ben a könyvtárnak volt 2000, 1895-ben 48,174 olvasója. Az egyetem évi szükséglete 791,626 frt volt.

A kolozsvári tud.-egyetemen működött 68 tanár. Hallgató volt a 4 karon 673, a megelőző évben csak 604. Unitar. hallgató az I. félévben 34, a II.-ban 28. A tanárképző intézetnek az I. semester-